

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
Кафедра права та інформаційної діяльності

ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

Методичні рекомендації
для проведення семінарських занять та завдання для самостійної роботи
для студентів спеціальності В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа»
(029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа)

УДК 004.65:027/028(075.8)

УКЛАДАЧІ:

Шептицька Л. Б., доцент кафедри права та інформаційної діяльності, кандидат історичних наук;
Новосад В.Я., асистент кафедри права та інформаційної діяльності

РЕЦЕНЗЕНТИ Миревич Н.А. директор Науково-технічної бібліотеки НЛТУ України
Зубко Н.Н к. іст. н., ст. викладач кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін

Затверджено на засіданні кафедри права та інформаційної діяльності
Протокол № 2 від 30 вересня 2025 р.

Схвалено Науково-методичною радою СНАП НЛТУ України
Протокол № 1 від 28 жовтня 2025 р.

Т 38 Технології електронних бібліотек та архівів: програма курсу, методичні вказівки до семінарських занять і самостійної роботи для студентів спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа (029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа) / уклад. В. Я. Новосад, Л. Б. Шептицька – доп. вид. – Львів : НЛТУ, 2025. - 48 с.

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Технологія електронних бібліотек та архівів» призначені для студентів спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа (029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа) та спрямовані на системне оволодіння знаннями й формування компетентностей у сфері електронних бібліотек та архівів.

У виданні розкрито теоретичні засади та практичні аспекти організації, функціонування та розвитку електронних бібліотек і архівів, технології оцифрування, збереження та управління цифровими ресурсами, забезпечення доступу до них і інформаційної безпеки. Особлива увага приділяється побудові інформаційно-пошукових систем, застосуванню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечно-архівній діяльності та аналізу сучасних тенденцій і перспектив розвитку електронних ресурсів в Україні та світі.

© Новосад В.Я., Шептицька Л.Б.,
© НЛТУ України, 2025

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ПЕРЕДМОВА.....	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	6
Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття .	6
Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи	7
Методичні рекомендації щодо виконання практично-пошукових завдань	7
Методичні рекомендації щодо реферативної роботи	8
ЗАВДАННЯ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.	
ОСНОВИ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ	10
Тема 1. Технологія електронних бібліотек та архівів як навчальна дисципліна. Вступ до електронних бібліотек та архівів	10
Тема 2. Електронна бібліотека в інформаційному суспільстві	17
Тема 3. Електронні архіви: концепції та принципи	21
Тема 4. Цифровізація бібліотечних та архівних фондів	26
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.	
УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКА ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ	30
Тема 5. Доступ та збереження електронних ресурсів	30
Тема 6. Інформаційна безпека та правові аспекти	33
Тема 7. Управління електронними ресурсами та репозитарії	36
Тема 8. Веб-ресурси та цифрові проєкти	39
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	43
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	45

ПЕРЕДМОВА

У сучасному інформаційному суспільстві електронні бібліотеки та архіви виступають ключовими інструментами збереження, організації та надання доступу до знань і документальної інформації. Розвиток цифрових технологій, поява новітніх інформаційних сервісів та глобалізація інформаційного простору значно трансформували традиційну бібліотечну та архівну діяльність, що зумовило необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно управляти електронними ресурсами та цифровими колекціями.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Технологія електронних бібліотек та архівів» спрямовані на формування у студентів комплексного розуміння принципів функціонування електронних бібліотек і архівів, їх структури, технологій оцифрування та управління цифровими ресурсами. Викладання дисципліни базується на поєднанні теоретичних знань і практичних навичок, що дозволяє студентам не лише опанувати технології створення та організації електронних колекцій, але й розвивати компетентності у сфері доступу, безпеки та популяризації електронних ресурсів.

Структура навчальної дисципліни охоплює два змістові модулі. Перший модуль «Основи електронних бібліотек та архівів» зосереджує увагу на теоретичних засадах електронних колекцій, функціонуванні електронних архівів та цифровізації бібліотечних і архівних фондів. Другий модуль «Управління та безпека електронних ресурсів» передбачає вивчення доступу до електронних ресурсів, інформаційної безпеки, управління електронними колекціями та репозитаріями, а також особливостей веб-ресурсів і цифрових проєктів.

Методичні рекомендації передбачають організацію навчальної роботи через поєднання лекційного матеріалу, семінарських обговорень та самостійних завдань, що дозволяє ефективно засвоювати знання та формувати практичні навички роботи з електронними бібліотеками та архівами. Особлива увага приділяється аналізу сучасних тенденцій, міжнародного досвіду та інноваційних технологій, які забезпечують сталий розвиток цифрового інформаційного середовища.

Використання цих методичних рекомендацій сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки студентів, розвитку їхньої інформаційної компетентності та здатності ефективно працювати у сфері електронних бібліотек та архівів у контексті цифрового та глобалізованого інформаційного простору.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

ОСНОВИ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

Тема 1. Технологія електронних бібліотек та архівів як навчальна дисципліна.

Вступ до електронних бібліотек та архівів.

Тема 2. Електронна бібліотека в інформаційному суспільстві.

Тема 3. Електронні архіви: концепції та принципи.

Тема 4. Цифровізація бібліотечних та архівних фондів.

Змістовий модуль II.

УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКА ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Тема 5. Доступ та збереження електронних ресурсів.

Тема 6. Інформаційна безпека та правові аспекти.

Тема 7. Управління електронними ресурсами та репозитарії.

Тема 8. Веб-ресурси та цифрові проекти.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

Семінарські заняття є однією з основних форм аудиторної навчальної роботи, визначених робочою програмою дисципліни. Вони не дублюють лекційний матеріал, а виступають його логічним продовженням. Семінари спрямовані на поглиблене опрацювання студентами ключових питань курсу, розвиток навичок колективного обговорення, формування критичного мислення, творчої самостійності та оволодіння методами наукового аналізу явищ і проблем.

Семінари поглиблюють знання студентів із принципів положень дисципліни, стимулюють зацікавленість науковими дослідженнями та формують здатність поєднувати теоретичні засади з практичною діяльністю. На семінарах студенти опановують науковий апарат, набувають навичок підготовки й оформлення наукових праць, удосконалюють уміння усного та письмового викладу матеріалу, а також публічного захисту висунутих положень і висновків.

Систематична підготовка до семінару передбачає ознайомлення з темою заняття, визначення дидактичних цілей та проблемних питань. Студент опрацьовує рекомендовані навчальні, наукові та методичні джерела, веде конспект та формулює власну позицію з кожного питання, готуючи її обґрунтування. Важливо занотовувати питання, що виникають під час підготовки, та за потреби звертатися по консультацію до викладача. Паралельно складається план-конспект виступу, у якому продумуються етапи обговорення, ключові питання та методи їх розкриття. У разі виникнення труднощів рекомендується завчасно звертатися до викладача за роз'ясненням.

Алгоритм підготовки до семінарського заняття:

1. Визначайте ключові напрями наукових досліджень із теми та можливості їх практичного застосування.
2. Використовуйте різні види конспектування: тези, витяги, цитати, схеми та таблиці для кращого запам'ятовування матеріалу.
3. Плануйте виступ так, щоб логічно послідовно висвітлити основні питання теми.
4. Передбачайте можливі запитання від викладача або колег і готуйте на них аргументовані відповіді.
5. Активно долучайтеся до обговорень, обмінюйтеся думками, аналізуйте аргументи інших студентів.
6. Контролюйте час підготовки, розподіляючи його між самостійним опрацюванням джерел, підготовкою тез і репетицією виступу.

Методичні рекомендації до кожного семінару включають тему заняття, план обговорення, навчальну мету, ключові поняття та проблемні запитання для самоперевірки та рекомендовану літературу.

На семінарі оцінюється рівень підготовки студента, змістовність і логічність викладу, аргументованість позиції, активність у дискусії та здатність відстоювати власну думку.

Семінарські заняття мають не лише освітню, а й виховну функцію: вони формують самостійність мислення, відповідальність за підготовку й виступ, здатність до співпраці та ефективного обговорення. Успішна підготовка та активна участь у семінарі сприяють не тільки підвищенню оцінки, а й формуванню професійних компетентностей, необхідних для подальшої наукової та практичної діяльності студента.

Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи

Самостійна робота є невід'ємною складовою навчального процесу та спрямована на поглиблення, узагальнення й систематизацію знань, отриманих під час лекційних і семінарських занять. Вона передбачає активну участь студента у навчальній діяльності, розвиток навичок самоорганізації, уміння здійснювати цілеспрямований пошук та критичний аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення.

Правильна організація самостійної роботи забезпечує індивідуалізацію навчального процесу, підвищує його ефективність і сприяє глибшому опануванню матеріалу. Її зміст охоплює опрацювання основної та додаткової літератури, підготовку доповідей, тез, повідомлень, рефератів, презентацій та міні-досліджень, виконання творчих та аналітичних завдань, пошук і оцінювання інформації з різних джерел, участь у дискусіях та підготовку проектних робіт.

Самостійна робота виступає головним засобом опанування навчального матеріалу у позааудиторний час. Обсяг і зміст такої діяльності визначаються навчальним планом спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» з урахуванням місця дисципліни в освітній програмі. Матеріали для опрацювання наведено у списках основної та додаткової літератури.

Результати виконання завдань перевіряються шляхом аналізу підготовлених матеріалів та оцінювання виступів на семінарських заняттях. Для якісного засвоєння курсу студент повинен систематично повторювати матеріал попередніх лекцій, використовувати рекомендовані джерела, своєчасно опрацьовувати пропущені теми та з'ясовувати незрозумілі питання на консультаціях.

Під час вивчення дисципліни «Технології електронних бібліотек та архівів» самостійна робота охоплює опрацювання тем відповідно до навчального плану, виконання проблемно-пошукових завдань та інтерактивних завдань, спрямованих на розвиток творчого потенціалу та професійного мислення.

Методичні рекомендації щодо виконання практично-пошукових завдань

Практично-пошукові завдання включені як продовження теми семінару та спрямовані на закріплення і поглиблення знань, отриманих під час його

проведення. Виконання цих завдань дозволяє студентам застосувати теоретичні положення на практиці, відпрацювати навички аналізу джерел і формування власних висновків.

Зміст практичних завдань базується на матеріалах лекційного курсу та результатах самостійної роботи студентів із рекомендованою літературою. Виконання завдань може здійснюватися індивідуально або в групах, залежно від структури заняття, та супроводжується контролем і методичною підтримкою викладача.

Таким чином, практичні завдання є органічним продовженням семінару, формують практичні компетентності та сприяють розвитку самостійності, аналітичного мислення і професійних умінь студентів.

Методичні рекомендації щодо реферативної роботи

Кожна тема навчальної дисципліни «Технології електронних бібліотек та архівів» завершується реферативною роботою, яка виконується у форматі індивідуального завдання. Реферативна робота може бути представлена у двох формах: традиційного письмового реферату або мультимедійної презентації (у Power Point, Canva чи інших сучасних програмах). Такий підхід забезпечує поєднання класичних академічних вимог із сучасними інструментами візуалізації, сприяє розвитку навичок самостійного пошуку, критичного аналізу та систематизації інформації, а також удосконалює вміння презентувати результати власного дослідження.

Реферативне завдання - це самостійна письмова або візуалізована робота студента, спрямована на узагальнення, аналіз і систематизацію інформації з кількох джерел за визначеною темою. Використовується воно як для поглибленого опрацювання навчального матеріалу, так і для оцінювання рівня його засвоєння. Індивідуальна (реферативна) робота є важливим засобом формування навичок наукової творчості, розвитку вміння пов'язувати теоретичні положення з практикою та підвищення академічної культури студента.

Мета виконання реферативної роботи полягає у формуванні здатності здійснювати пошук та збір інформації з наукових джерел, критично її аналізувати, логічно структурувати матеріал, виділяти головне та дотримуватися правил академічного оформлення.

Вимоги до змісту та оформлення реферату:

- наявність титульного аркуша, змісту, переліку умовних позначень (за потреби), вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел (оформленого за чинними стандартами), додатків (за потреби);
- логічна структура та відповідність обраній темі;
- використання ілюстративного матеріалу (схеми, таблиці, графіки, фото) - за необхідності;
- правильне оформлення бібліографічного списку.

Технічні вимоги до оформлення рефератів:

- виконання комп'ютерним способом;

- мова виконання - українська;
- формат аркуша: А4;
- шрифт: Times New Roman, розмір 14 pt, міжрядковий інтервал 1,5;
- поля: ліве – 20 мм; верхнє та нижнє – 20 мм; праве – 10–15 мм;
- нумерація сторінок - у нижньому правому кутку, починаючи з другої або третьої сторінки (титульний аркуш і зміст не нумеруються).

Вимоги до оформлення презентації

- наявність титульного слайду із зазначенням теми, ПІБ студента, групи, викладача;
- чітка структура (вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел);
- змістовність та лаконічність тексту (не перевантажувати слайди великими фрагментами тексту);
- використання ілюстративного матеріалу (зображення, схеми, діаграми, інфографіка) для візуальної підтримки інформації;
- єдиний стиль оформлення слайдів, гармонійне поєднання кольорів і шрифтів;
- рекомендована кількість слайдів – 10-15;
- дотримання академічної доброчесності (коректні посилання на використані джерела).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

ОСНОВИ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

ТЕМА 1. ТЕХНОЛОГІЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. ВСТУП ДО ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

Тема розкриває зміст навчальної дисципліни «Технологія електронних бібліотек та архівів» та її значення у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Розглядаються базові поняття, пов'язані з електронними бібліотеками та архівами, їх призначення, типологія та місце у сучасному інформаційному просторі. Висвітлюються основні принципи функціонування електронних бібліотек і архівів, а також надається огляд провідних вітчизняних та міжнародних проєктів у цій сфері. Окремий акцент зроблено на розвитку електронних послуг в Україні, їх сферах застосування, етапах впровадження та взаємозв'язку з електронним навчанням. Розкрито роль електронних бібліотек як важливого елемента підтримки та забезпечення освітнього процесу в умовах цифровізації.

ПЛАН

1. Місце дисципліни «Технологія електронних бібліотек та архівів» у підготовці сучасного фахівця.
2. Види та сфери застосування електронних послуг в Україні.
3. Етапи впровадження електронних послуг.
4. Електронне навчання як різновид електронних послуг та засоби його підтримки.
5. Сутність поняття «електронна бібліотека» та «електронний архів».
6. Класифікація електронних бібліотек і архівів за змістом, функціями та рівнем доступу.
7. Основні принципи функціонування електронних бібліотек і архівів.
8. Приклади провідних електронних бібліотек і архівів України та світу.

Література: [1,4, 10, 14]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 1. ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК І АРХІВІВ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета семінару: ознайомити студентів з основними видами електронних послуг в Україні, сферами їх застосування, етапами впровадження та особливостями розвитку в сучасному інформаційному просторі. Розкрити роль електронного навчання, соціальних сервісів, електронних бібліотек і архівів як складових цифрової освітньо-інформаційної інфраструктури. Сформуванню уявлення про класифікацію електронних бібліотек та архівів, принципи їх

організації й функціонування, а також розвинути навички критичного аналізу тенденцій розвитку та впровадження електронних сервісів у вітчизняному й світовому контексті.

План семінару

1. Поняття електронних послуг, їх види та сфери застосування.
2. Етапи розвитку та впровадження електронних послуг в Україні.
3. Електронне навчання як різновид електронних послуг. Соціальні сервіси в системі дистанційного навчання.
4. Електронні бібліотеки та архіви як складова електронних освітніх і інформаційних платформ.
5. Класифікація електронних бібліотек та архівів:
  - за видом документів (текстові, аудіовізуальні, мультимедійні);
  - за способом організації (галузеві, універсальні, регіональні, корпоративні);
  - за рівнем доступу (відкриті, з обмеженим доступом, комерційні).
6. Основні принципи функціонування електронних бібліотек та архівів.
7. Віртуальне навчальне середовище НЛТУ України: досвід використання дистанційних сервісів, електронних бібліотек і репозитаріїв.
8. Приклади українських та зарубіжних електронних бібліотек і архівних ресурсів.

Ключові поняття для засвоєння: електронні послуги, інформаційні послуги, електронна послуга, завдання електронних послуг, види електронних послуг, класифікація електронних послуг, електронне навчання, дистанційне навчання, віртуальне навчання, соціальні сервіси, інформаційні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології, програмне забезпечення, рівень захисту, правове регулювання, електронна бібліотека, електронний архів, класифікація електронних бібліотек і архівів, види документів, типи ресурсів, спосіб організації, рівень доступу, принципи функціонування, функціональні можливості, користувацькі сервіси, віртуальна екскурсія, порівняльний аналіз.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю «електронні послуги» та охарактеризуйте сфери їх застосування.
2. Розкрийте сутність електронних інформаційних ресурсів і їх роль у сучасному інформаційному середовищі.
3. Охарактеризуйте сучасний стан розвитку електронних послуг в Україні.
4. Визначте основні тенденції функціонування та розвитку ринку електронних послуг в Україні.
5. Назвіть та проаналізуйте основні завдання електронних послуг.
6. Які принципи лежать в основі створення та функціонування електронних послуг?
7. Дайте характеристику інформаційних послуг і порівняйте їх із традиційними.

8. Поясніть переваги електронних послуг порівняно з класичними сервісами.
9. Розкрийте зміст понять «дистанційне навчання» та «електронне навчання».
10. Визначте роль соціальних сервісів у розвитку електронних послуг та дистанційної освіти.
11. Дайте визначення понять «електронна бібліотека» та «електронний архів».
12. Поясніть місце електронних бібліотек і архівів у системі дистанційного та електронного навчання.
13. Які функції виконує електронна бібліотека в освітньому процесі?
14. Охарактеризуйте класифікацію електронних бібліотек і архівів:
  - за видом документів;
  - за способом організації;
  - за рівнем доступу.
15. Які основні принципи функціонування електронних бібліотек та архівів?
16. Які сервіси доступні користувачам електронних бібліотек і архівів?
17. Сформулюйте та обґрунтуйте стратегії пошуку інформації в інформаційно-пошукових системах.
18. Як можна оцінити ефективність та зручність користування електронними ресурсами?
19. Проаналізуйте практику використання дистанційного навчання у Національному лісотехнічному університеті України.
20. Оцініть можливості та перспективи розвитку віртуального навчання в Україні.
21. Наведіть приклади українських та зарубіжних електронних бібліотек і архівів та порівняйте їх функціональні можливості.

Практично-пошукові завдання

Завдання 1. Порівняльний аналіз електронних бібліотек та архівів. Складіть порівняльну таблицю характеристик трьох електронних бібліотек та трьох електронних архівів (українських або зарубіжних) за наступними критеріями:

- Тип документів (текстові, аудіовізуальні, мультимедійні).
- Цільова аудиторія (студенти, науковці, широке коло користувачів).
- Функціональні можливості (пошук, доступ до ресурсів, інтерактивні сервіси).
- Рівень доступу (відкритий, обмежений, комерційний).
- Проаналізуйте сильні та слабкі сторони кожного ресурсу.

Завдання 2. Проаналізуйте наведені ситуації, визначте ключові дії або рішення та обґрунтуйте свій вибір. Використовуйте теоретичні знання про електронні послуги, електронні бібліотеки та електронне навчання.

Кейс	Завдання	Орієнтовний вектор відповіді	Примітки
1	2	3	4
1	У бібліотеці університету планується впровадження електронних послуг для студентів. Визначте три ключові сервіси, які доцільно реалізувати першочергово, та обґрунтуйте їх вибір	Електронний каталог, доступ до повнотекстових ресурсів, онлайн-консультації бібліотекаря	
2	Користувачеві складно орієнтуватися у великій кількості електронних ресурсів. Запропонуйте інструменти та стратегії для ефективного пошуку інформації.	Тематичні рубрикатори, пошук за ключовими словами, рекомендаційні сервіси, навчання інформаційній грамотності	
3	В університеті розглядають інтеграцію електронної бібліотеки з платформою дистанційного навчання. Визначте потенційні переваги та виклики цього процесу.	Переваги - зручність доступу, інтеграція навчальних матеріалів, персоналізація; виклики - технічна сумісність, фінансові витрати, захист авторських прав	
4	Порівняйте традиційні інформаційні послуги бібліотеки та їх електронні аналоги. Визначте випадки, коли електронний формат має беззаперечні переваги.	Віддалений доступ, швидкість отримання, пошук у великих масивах даних	
5	Реалізується державна програма цифровізації освітнього простору. Поясніть роль електронних бібліотек та архівів у цьому процесі.	Забезпечення доступу до знань, збереження національної культурної спадщини, інтеграція в міжнародний інформаційний простір	
6	Студент готує наукову роботу, використовуючи лише електронні ресурси. Визначте можливості та обмеження цього формату.	Можливості - оперативний пошук, широкий спектр джерел; обмеження - відсутність рідкісних друкованих видань, залежність від технічних умов	
7	Ви відповідаєте за концепцію розвитку електронної бібліотеки університету. Окресліть три стратегічні напрями, які варто визначити як пріоритетні.	Розширення електронних ресурсів, розвиток користувацьких сервісів, підвищення інформаційної культури користувачів	

Завдання 3 /Інтерактивне завдання/ «Віртуальна екскурсія по електронних бібліотеках та архівах».

Мета завдання: закріпити знання про структуру, сервіси та функції електронних бібліотек і архівів через практичну роботу з онлайн-ресурсами.

Очікувані результати:

- Здобуття навичок аналізу структури та функціональних можливостей електронних бібліотек і архівів;
- Вміння порівнювати ресурси та визначати їхні сильні та слабкі сторони;
- Формування досвіду групової роботи та презентації результатів;
- Усвідомлення ролі електронних бібліотек і архівів у навчальному та науковому процесі.

Хід виконання:

1. Студенти об'єднуються у групи по 3–4 особи.
2. Кожна група обирає по одній електронній бібліотеці та одному архіву (українські або зарубіжні).
3. Проведіть аналіз ресурсів:
  - структура сайту та основні розділи;
  - сервіси для користувачів;
  - рівень доступу та функціональні можливості.
4. Підготуйте коротку презентацію або міні-доповідь (5 хв.) з демонстрацією скріншотів та оглядом сервісів.
5. Обговоріть у групі переваги та недоліки обраних ресурсів, а також можливості їх оптимального використання.
6. Складіть узагальнюючу таблицю характеристик ресурсів для порівняння.

Література: [1,4, 10, 14]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

Мета: здобути знання про історію розвитку електронних бібліотек та архівів у світі та в Україні, зрозуміти їхню роль у збереженні та популяризації культурної спадщини, ознайомитися з ключовими технологічними та організаційними підходами, що вплинули на формування сучасних електронних ресурсів.

План роботи

1. Ознайомлення з науковими та аналітичними джерелами щодо розвитку електронних бібліотек та архівів.
2. Вивчення ключових етапів розвитку електронних бібліотек та архівів від перших цифрових проєктів до сучасних мультимедійних платформ.
3. Аналіз прикладів значущих українських та міжнародних електронних бібліотек і архівів.

4. Дослідження ролі електронних бібліотек та архівів у збереженні та популяризації культурної спадщини.

Ключові поняття для засвоєння: електронні бібліотеки, електронні архіви, історія розвитку, культурна спадщина, Україна, світовий досвід, цифрові проєкти, мультимедійні платформи, організаційні підходи, технологічні підходи, наукові джерела, аналітичні джерела, етапи розвитку, українські приклади, міжнародні приклади, збереження, популяризація.

Хронологічна таблиця з історії розвитку електронних бібліотек та архівів

Рік / Період	Подія	Країна / Організація	Значення
1971	Запуск проєкту Project Gutenberg	США, Michael S. Hart	Перша спроба створити цифрову бібліотеку з вільним доступом до електронних текстів.
1984	Створення CD-ROM бібліотек	США, видавництва	Запровадження технології збереження великих обсягів текстів та зображень на оптичних носіях.
1990-ті	Поява перших повнотекстових баз даних	США, Європа	Забезпечення пошуку і доступу до повних текстів документів через комп'ютерні мережі.
1994	Запуск Internet Archive	США, Brewster Kahle	Масове архівування вебсторінок, аудіо, відео та цифрових текстів для збереження цифрової спадщини.
1996	Проєкт Europeana (перші концепції)	ЄС	Європейська цифрова бібліотека, що об'єднує культурну спадщину країн Європи.
2004	Запуск Google Books	США, Google Inc.	Масштабне оцифрування книжкових фондів найбільших бібліотек світу.
2007	Відкриття Національної цифрової бібліотеки Польщі	Польща	Приклад національної стратегії оцифрування культурної спадщини.
2010	Запуск Електронної бібліотеки України (ELibUkr)	Україна	Платформа для доступу до міжнародних наукових ресурсів і баз даних.
2015	Розвиток інтерактивних цифрових архівів (3D-моделі, VR)	Світ	Новий етап збереження та візуалізації культурних пам'яток у цифровому середовищі.
2020–2024	Активізація цифровізації через пандемію COVID-19	Світ, Україна	Прискорення переходу бібліотек та архівів на онлайн-обслуговування.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які ключові етапи розвитку електронних бібліотек та архівів можна виділити?

2. Яку роль відіграють електронні бібліотеки та архіви у збереженні культурної спадщини?
3. Які українські та міжнародні електронні бібліотеки і архіви є знаковими для історії розвитку цієї сфери?
4. Які функції та сервіси сучасних електронних бібліотек та архівів сприяють популяризації культурних ресурсів?
5. Які технологічні та організаційні підходи визначили розвиток електронних бібліотек і архівів?

Практичне завдання

Вивчіть історію розвитку обраної української та міжнародної електронної бібліотеки або архіву та виконайте такі кроки:

1. Опрацюйте наукові та аналітичні джерела щодо історії розвитку цих ресурсів.
2. Складіть коротку хронологічну таблицю ключових етапів розвитку електронних бібліотек та архівів.
3. Охарактеризуйте основні функції та сервіси ресурсів, їх роль у сучасному інформаційному просторі.
4. Проаналізуйте приклади матеріалів, які сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини.
5. Оформіть висновки у вигляді конспекту або короткого звіту (2–3 стор.).

Література: [1,4, 10, 14]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 1 (*презентаційна робота*)

1. Електронні послуги в бібліотеках України: сучасний стан і тенденції розвитку
2. Електронні бібліотеки як складова системи дистанційного навчання
3. Впровадження електронних послуг у вищих навчальних закладах України: аналіз практичних прикладів
4. Порівняння традиційних та електронних бібліотечних послуг: переваги та обмеження
5. Соціальні сервіси в електронних бібліотеках та їх роль у підтримці навчального процесу
6. Віртуальні навчальні середовища та інтеграція електронних бібліотек
7. Правове та технологічне забезпечення електронних бібліотек в Україні
8. Електронні ресурси та інформаційна грамотність користувачів
9. Класифікація електронних бібліотек та архівів
10. Порівняння електронних бібліотек та архівів
11. Роль електронних бібліотек та архівів у навчальному процесі
12. Віртуальні екскурсії по електронних бібліотеках та архівах
13. Функціональні можливості електронних бібліотек і архівів
14. Українські та зарубіжні приклади електронних бібліотек та архівів

ТЕМА 2. ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Електронні бібліотеки є важливим складником інформаційного суспільства, яке характеризується інтенсивними процесами цифровізації та глобалізації. Вони постають як нова форма збереження, систематизації та поширення знань, що поєднує традиційні бібліотечні принципи з можливостями сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Завдяки цьому електронні бібліотеки стають не лише сховищем інформації, а й активним інструментом її трансформації та доступності для широкого кола користувачів.

В інформаційному суспільстві електронні бібліотеки виконують комплекс функцій, спрямованих на задоволення освітніх, наукових та культурних потреб. Вони забезпечують відкритий доступ до знань, інтегрують різноманітні інформаційні ресурси, сприяють розвитку академічної мобільності та міжкультурної комунікації. Завдяки цифровим технологіям електронні бібліотеки формують глобальні інформаційні простори, у яких відбувається обмін знаннями без обмежень часу та географічних бар'єрів.

Водночас існування електронних бібліотек супроводжується низкою викликів. Серед них – потреба у стандартизації цифрових ресурсів, забезпечення авторського права та кібербезпеки, подолання цифрової нерівності. Разом із тим, переваги електронних бібліотек, зокрема їхня мобільність, багатофункціональність і здатність до інтеграції у світовий інформаційний простір, визначають їхню провідну роль у сучасному суспільстві.

Метою вивчення теми є формування цілісного уявлення про роль електронних бібліотек в умовах інформаційного суспільства, розкриття їхнього значення як інструментів збереження та поширення знань, а також опанування студентами теоретичних засад і практичних аспектів створення, функціонування та інтеграції електронних ресурсів у глобальний інформаційний простір.

ПЛАН

1. Місце і роль електронних бібліотек у системі інформатизації.
2. Основні підходи та визначення поняття «електронна бібліотека».
3. Етапи розвитку та сучасні технології створення електронних бібліотек.
4. Автоматизація бібліотечних процесів і програмне забезпечення.
5. Архітектура електронної бібліотеки та методи цифровізації.
6. Базові принципи функціонування та модель OAIS.
7. Формати даних і роль метаданих у бібліотечних процесах.
8. Інформаційний потенціал електронних бібліотек у цифровому суспільстві.
9. Електронні бібліотеки в освіті та науці.
10. Інтернет-комунікації бібліотек: вебсервіси, електронні каталоги, віртуальні виставки.

- 11.Світові та українські проекти електронних бібліотек.
- 12.Перспективи розвитку електронних послуг у бібліотечній справі..

Література: [[1,4, 7, 10, 11, 13, 14, 18]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННИМИ БІБЛІОТЕКАМИ

План семінару

1. Етапи створення електронних бібліотек: від концепції до впровадження.
2. Використання програмного забезпечення для управління електронними ресурсами.
3. Структурування та каталогізація електронних ресурсів.
4. Використання сучасного програмного забезпечення для управління електронними бібліотеками та архівами.
5. Інтеграція бібліотечної системи в інформаційне середовище університету.
6. Практичні вправи зі створення електронних ресурсів.

Мета семінару: сформувати у студентів практичні знання та навички, необхідні для створення, організації та управління електронними бібліотеками, а також ознайомити з основними інструментами та програмним забезпеченням для роботи з електронними ресурсами, сформувати розуміння ролі інтеграції бібліотечних систем у цифрове середовище університету.

Ключові поняття для засвоєння: електронна бібліотека, цифровий ресурс, метадані, електронний архів, АБІС, програмне забезпечення для управління бібліотеками (УФД/Бібліотека, DSpace, ІРБІС, Кола тощо), оцифровування, інформаційна структура.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які основні етапи створення електронної бібліотеки?
2. Чим відрізняється електронна бібліотека від електронного архіву?
3. Які переваги та недоліки використання відкритого програмного забезпечення для управління електронними ресурсами?
4. Чому метадані є ключовим елементом організації електронних бібліотек?
5. Як інтеграція бібліотечної системи у середовище університету впливає на навчальний процес?

Практично-пошукові завдання

Завдання 1: Оберіть одну з відомих платформ управління електронними бібліотеками (наприклад, УФД/Бібліотека, DSpace, ІРБІС або Кола) та:

- дослідіть її можливості, функціональні переваги й недоліки;
- складіть коротку порівняльну характеристику з іншою платформою;

- підготуйте пропозицію, яку з платформ доцільніше використовувати для створення університетської електронної бібліотеки, аргументуючи свій вибір.

Завдання 2: Підготуйте короткий опис моделі інтеграції електронної бібліотеки в інформаційне середовище університету: визначте її ключові елементи (ресурси, користувачі, сервіси) та запропонуйте приклад можливого інтерфейсу чи структури доступу для студентів і викладачів.

Література: [1,4, 7, 10, 11, 13, 14, 18]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 2. ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ БІБЛІОТЕК

Мета: ознайомити студентів із структурою та функціонуванням електронних каталогів, повнотекстових документів та електронного бібліотечного обслуговування; розвинути навички роботи з електронними ресурсами та оцінки професійних і наукових бібліотечних продуктів.

План роботи

1. Електронні колекції документів.
2. Повнотекстові документи в мережі Інтернет.
3. Електронне бібліотечне обслуговування.
4. Діяльність бібліотек України у наданні електронних послуг.
5. Електронна бібліографічна продукція.
6. Професійні ресурси для бібліотечних працівників.
7. Електронні каталоги бібліотек України.

Ключові поняття для засвоєння: електронний каталог, повнотекстові документи, електронне обслуговування, електронна бібліографічна продукція, інформаційні ресурси, електронні колекції, національні бібліотечні системи.

Проблемні запитання для самоперевірки:

1. Що таке електронний каталог та які його основні функції?
2. Які особливості повнотекстових документів у мережі Інтернет?
3. Як електронне бібліотечне обслуговування впливає на користувацький досвід?
4. Які основні види електронної бібліографічної продукції існують в Україні?
5. Які професійні ресурси доступні для бібліотечних працівників?

Практично-пошукові завдання:

Завдання 1: Проаналізуйте структуру електронного каталогу однієї української бібліотеки: визначте типи документів, доступні сервіси та функціональні можливості.

Завдання 2: Порівняйте електронний каталог двох бібліотек (національної та регіональної) за критеріями: доступність ресурсів, користувацький інтерфейс, наявність повнотекстових документів, електронні послуги.

Завдання 3: Підготуйте коротку презентацію (3–5 хв.) із демонстрацією основних функцій каталогу та висновками щодо ефективності його використання для навчання та наукової роботи.

Практичне інтерактивне завдання (групове)

«Вивчення та порівняння електронних каталогів бібліотек»

Мета заняття: закріпити знання про структуру, функціональні можливості та сервіси електронних каталогів через практичну роботу з онлайн-ресурсами.

Хід заняття:

1. Студенти об'єднуються у групи по 3–4 особи.
2. Кожна група обирає по одному електронному каталогу української та зарубіжної бібліотеки.
3. Аналізують:
  - Структуру каталогу та основні розділи;
  - Наявність повнотекстових документів;
  - Доступні сервіси для користувачів;
  - Зручність інтерфейсу та навігації.
4. Готують коротку презентацію (3–5 хв.) із демонстрацією скріншотів та оглядом сервісів.
5. Обговорюють у групі переваги та недоліки кожного каталогу.
6. Складають узагальнюючу таблицю характеристик обраних каталогів для порівняння.

Завдання:

1. Визначити типи документів, доступні сервіси та функціональні можливості.
2. Оцінити зручність користування та відповідність потребам користувачів.
3. Підготувати рекомендації щодо покращення електронного каталогу.

Література: [[1,4, 7, 10, 11, 13, 14, 18]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 2 (презентаційна робота)

1. Місце та роль електронних бібліотек у системі інформатизації та розвитку інформаційного суспільства
2. Етапи розвитку електронних бібліотек та сучасні технології створення цифрових колекцій
3. Архітектура електронної бібліотеки та методи цифровізації документів
4. Автоматизація бібліотечних процесів: інтегровані системи та програмне забезпечення
5. Базові принципи функціонування електронних бібліотек та модель OAIS
6. Формати даних і роль метаданих у бібліотечних процесах
7. Інформаційний потенціал електронних бібліотек у науці та освіті
8. Електронні колекції документів і повнотекстові ресурси в мережі Інтернет
9. Інтернет-комунікації бібліотек: вебсервіси, електронні каталоги та віртуальні виставки
10. Загальна характеристика бібліотечних послуг та обслуговування користувачів
11. Асортимент інформаційних продуктів та бібліотечних послуг: книги, журнали, бази даних, дисертації
12. Електронні послуги бібліотеки: онлайн-консультації, цифрові колекції, електронні журнали
13. Діяльність бібліотек України у наданні електронних послуг та професійні ресурси для бібліотекарів
14. Перспективи розвитку електронних послуг і інтегрованих систем у бібліотечній справі
15. Бібліотечні послуги Науково-технічної бібліотеки НЛТУ України: книговидача, довідково-бібліографічне обслуговування
16. Доступ до електронних та друкованих наукових ресурсів у НТБ НЛТУ України
17. Організація науково-освітніх заходів, семінарів і тренінгів у Науково-технічній бібліотеці НЛТУ України

ТЕМА 3. ЕЛЕКТРОННІ АРХІВИ: КОНЦЕПЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ

Тема присвячена вивченню сучасних концепцій та принципів створення і функціонування електронних архівів у контексті інформатизації та цифровізації архівної справи. Розглядаються основні поняття електронного архіву, його структура, функції та система управління, стандарти збереження електронних документів, а також організаційні та технологічні аспекти інформатизації архівної діяльності. Особлива увага приділяється формуванню інтернет-ресурсів ретроспективної інформації, вебсайтів архівних установ, оцифруванню документів Національного архівного фонду, проведенню онлайн-виставок та реалізації цифрових проєктів. Крім того, аналізується сучасна законодавча база України у сфері електронних архівів і стратегія розвитку архівної справи до

2025 року. Тема сприяє формуванню компетентностей у сфері управління електронними інформаційними ресурсами та забезпечує розуміння ролі електронних архівів як ключового елементу системи електронного документообігу та інформаційно-комунікаційної інфраструктури суспільства.

ПЛАН

1. Визначення електронного архіву та мета його створення
2. Структура електронного архіву та система управління е-архівами
3. Функції електронного архіву та переваги його створення
4. Електронні архівні ресурси та стандарти збереження електронних документів
5. Інформатизація архівної справи та організація архівної інформації
6. Формування інтернет-ресурсів ретроспективної інформації
7. Інтернет-комунікації архівних установ України та інструменти комунікаційної діяльності
8. Оцифрування документів Національного архівного фонду (НАФ) як пріоритетний напрям діяльності
9. Вебсайти архівних установ як складова електронних інформаційних ресурсів
10. Онлайн-виставки як засіб інноваційної діяльності в архівному менеджменті
11. Цифрові проєкти архівних установ у формуванні інформаційного простору
12. Законодавча база України у сфері управління електронними архівами
13. Склад і структура електронної підсистеми НАФ України
14. Класифікації електронних архівних документів та особливості формування електронних фондів
15. Автоматизація процесів комплектування, обліку та зберігання електронних архівних документів
16. Електронний архів як складова системи електронного документообігу та інформаційно-комунікаційної інфраструктури суспільства

Література: [2, 6, 7, 9, 14, 16, 19]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 3. КОНЦЕПЦІЇ ТА СТРУКТУРА ЕЛЕКТРОННИХ АРХІВІВ. ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ ТА ЦИФРОВІ ПРОЄКТИ АРХІВІВ

План семінару

1. Поняття електронного архіву та мета його створення
2. Структура електронного архіву та системи управління архівною інформацією
3. Функції електронного архіву та переваги його впровадження
4. Електронні архівні ресурси, стандарти збереження та оцифрування документів НАФ

5. Інформатизація архівної справи та формування інтернет-ресурсів ретроспективної інформації
6. Інтернет-комунікації архівних установ України та взаємодія з користувачами
7. Вебсайти архівних установ, онлайн-виставки та доступ до архівної інформації
8. Цифрові проєкти архівних установ та сучасна нормативно-правова база

Мета семінару: ознайомити студентів із концепціями та структурою електронних архівів, їх функціями й перевагами, принципами інформатизації архівної справи, формуванням інтернет-ресурсів і цифрових проєктів архівних установ, а також з основними нормативно-правовими аспектами управління та використання електронної архівної інформації.

Ключові поняття для засвоєння: електронний архів; цифрові архівні ресурси; стандарти збереження електронних документів; інформатизація архівної справи; організація архівної інформації; інтернет-комунікації архівних установ; оцифрування архівних документів; онлайн-виставки; цифрові проєкти архівів; законодавча база України у сфері архівної справи та електронних ресурсів.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Що таке електронний архів і які його основні функції?
2. Яка структура електронного архіву та як організована система управління електронними документами?
3. Які стандарти та нормативні вимоги використовуються для збереження електронних архівних документів?
4. Що таке інформатизація архівної справи та яку роль вона відіграє в розвитку електронних архівів?
5. Які переваги має електронний архів порівняно з традиційним паперовим архівом?
6. Як архівні установи використовують інтернет для надання доступу до електронних архівних ресурсів?
7. Що таке оцифрування документів Національного архівного фонду (НАФ) і яка його мета?
8. Яким чином вебсайти архівних установ сприяють комунікації з користувачами та розвитку інноваційної діяльності?
9. Які цифрові проєкти архівних установ України є найбільш показовими та чому?
10. Яка сучасна законодавча база України регулює створення, функціонування та використання електронних архівів?

Практично-пошукове завдання

Завдання 1: Ознайомитися з вебсайтом однієї з архівних установ України, визначити структуру його електронного архіву та скласти короткий звіт про доступні цифрові ресурси та сервіси.

Завдання 2: Відкрити вебсайт Національного архівного фонду або регіонального архіву, знайти оцифровані документи та створити короткий звіт про їх структуру та доступність.

Література: [2, 6, 7, 9, 14, 16, 19]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 3. ЕЛЕКТРОННІ АРХІВИ: ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ДОСТУП КОРИСТУВАЧІВ

Мета: закріпити знання про структуру, функції та принципи роботи електронних архівів, оцифрованих ресурсів НАФ, а також освоїти пошук та використання електронних архівних документів.

План роботи

1. Вивчити визначення та структуру електронного архіву
2. Проаналізувати стандарти збереження електронних документів
3. Ознайомитися з принципами інформатизації архівної справи
4. Дослідити веб-ресурси електронних архівів України
5. Підготувати короткий звіт про доступні ресурси та сервіси

Ключові поняття для засвоєння: електронний архів, цифрові архівні ресурси, оцифрування, інформатизація архівної справи, інтернет-комунікації, онлайн-виставки, цифрові проєкти.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Що таке електронний архів і які його основні функції?
2. Які стандарти використовуються для збереження електронних документів?
3. Як відбувається оцифрування документів НАФ?
4. Які засоби інтернет-комунікацій використовують архіви для доступу користувачів?
5. Які цифрові проєкти архівів України існують і яку функцію виконують?

Практично-пошукові завдання

Завдання 1: Пошуково-аналітичне завдання

- Оберіть тему дослідження (наукову, технічну або історичну).
- Використовуючи електронні архіви України, знайдіть не менше 5 документів, що стосуються обраної теми.

- Створіть аналітичну таблицю, де зазначте: назву документа, автора, рік, тип ресурсу, доступність онлайн, формат.
- Напишіть короткий аналіз: які сервіси архіву найбільш ефективні для пошуку і чому.

Завдання 2:

- Оберіть один оцифрований документ із електронного архіву.
- Знайдіть додаткові матеріали на тему документа у відкритих цифрових бібліотеках або онлайн-ресурсах (наприклад, Наукова бібліотека НЛТУ, Національна бібліотека України).
- Порівняйте інформацію: що дає архівний документ, а що додаткові ресурси.
- Складіть коротку схему або карту інформаційних зв'язків між ресурсами.

Література: [2, 6, 7, 9, 14, 16, 19]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 3 (презентаційна робота)

1. Визначення електронного архіву та структура е-архіву
2. Система управління електронними архівами: концепції та підходи
3. Електронні архівні ресурси та стандарти збереження документів
4. Інформатизація архівної справи та організація архівної інформації
5. Формування інтернет-ресурсів ретроспективної інформації
6. Інтернет-комунікації архівних установ України та інструменти комунікаційної діяльності
7. Оцифрування документів Національного архівного фонду як пріоритет діяльності архівних установ
8. Вебсайти архівних установ України як складова електронних інформаційних ресурсів
9. Онлайн-виставки як засіб інноваційної діяльності в архівному менеджменті
10. Цифрові проекти архівних установ у формуванні інформаційного простору
11. Законодавча база України у сфері управління електронними архівами та стратегія розвитку до 2025 року
12. Електронний архів у сучасній інформаційно-комунікаційній інфраструктурі суспільства
13. Передумови створення електронних архівів та функції електронного документа
14. Організаційні засади формування електронного фондового каталогу
15. Використання інноваційних технологій у формуванні інформаційного потенціалу електронних архівів.

ТЕМА 4. ЦИФРОВІЗАЦІЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ТА АРХІВНИХ ФОНДІВ

Тема присвячена вивченню сучасних процесів цифровізації бібліотечних та архівних фондів, включно з оцифруванням документів, створенням цифрових колекцій та управлінням метаданими. Розглядаються технічні та організаційні аспекти цифрового виробництва, стандарти та формати збереження електронних документів, а також питання довготривалого зберігання та доступності цифрових ресурсів. Особлива увага приділяється передумовам формування цифрового інформаційного середовища у бібліотеках закладів вищої освіти та впровадженню новітніх технологій, що забезпечують ефективне управління інформаційними ресурсами. Тема також охоплює світовий та український досвід цифровізації, міжнародні стандарти та проекти культурної спадщини, етичні та правові аспекти оцифрування документів, а також критерії оцінки якості цифрових матеріалів. Особливий інтерес представляє роль цифрових колекцій у підтримці навчальної, наукової та культурної діяльності, а також перспективи розвитку цифрових послуг у бібліотечній та архівній сфері.

ПЛАН

1. Призначення та значення цифровізації бібліотечних та архівних фондів
2. Технічні та технологічні аспекти оцифрування документів
3. Управління метаданими та форматами цифрових ресурсів
4. Організаційно-функціональні основи цифрового бібліотечно-інформаційного виробництва
5. Структура та типологія фондів бібліотек закладів вищої освіти у цифровому середовищі
6. Створення власних цифрових колекцій бібліотеками ЗВО
7. Міжнародний досвід цифровізації бібліотечних фондів
8. Національні проекти оцифрування та збереження культурної спадщини
9. Довготривале зберігання цифрових ресурсів
10. Етичні та правові аспекти цифровізації документів
11. Критерії оцінки якості оцифрованих матеріалів
12. Перспективи розвитку цифрових послуг у бібліотечній та архівній сфері

Література: [3, 6-8, 11, 13, 17]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 4. СТРАТЕГІЇ ОЦИФРУВАННЯ ФОНДІВ БІБЛІОТЕК

План семінару

1. Етапи формування цифрових колекцій.
2. Планування та організація процесу цифровізації.
3. Методи оцінки якості оцифрованих документів.
4. Правові аспекти оцифрування документів та цифрових колекцій.

5. Етичні принципи та стандарти при роботі з цифровими ресурсами.
6. Законодавча база України та міжнародні норми щодо авторських прав і цифрових архівів.

Мета семінару: сформувати у студентів практичні навички планування та організації процесу оцифрування бібліотечних і архівних документів. Навчити застосовувати сучасні стратегії створення цифрових колекцій, обирати технічні засоби та оцінювати якість оцифрованих матеріалів. Ознайомити з правовими, нормативними й етичними вимогами цифровізації фондів та відпрацювати вміння дотримуватися авторського права, захисту персональних даних і конфіденційної інформації під час реалізації цифрових проєктів у бібліотеках і архівах.

Ключові поняття для засвоєння: цифровізація, оцифрування, цифрові колекції, метадані, стандарти цифрових ресурсів, якість оцифрованого документа, процес цифровізації, планування цифрових фондів, авторське право, інтелектуальна власність, конфіденційність, законодавча база, етичні стандарти, цифрові колекції, нормативні документи.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Що таке цифровізація бібліотечних фондів і які її основні цілі?
2. Які етапи формування цифрових колекцій існують у сучасних бібліотеках?
3. Як організовується процес оцифрування документів у бібліотеках ЗВО?
4. Які методи використовуються для оцінки якості оцифрованих документів?
5. Які стандарти та метадані застосовуються для забезпечення довготривалого зберігання цифрових ресурсів?
6. Які правові аспекти потрібно враховувати при оцифруванні документів?
7. Що таке етичні стандарти роботи з цифровими ресурсами?
8. Які закони України регламентують авторське право у сфері цифрових бібліотек?
9. Які міжнародні стандарти застосовуються для цифрових колекцій?
10. Як забезпечити баланс між відкритим доступом та захистом авторських прав?

Практично-пошукові завдання

Завдання 1:

- Обрати невелику колекцію документів (книги, статті, нормативні документи) з бібліотечного фонду.
- Скласти план оцифрування колекції, включно з вибором обладнання, форматів збереження та метаданих.
- Оцінити потенційні ризики та способи підвищення якості оцифрованих матеріалів.

- Підготувати короткий звіт із пропозиціями щодо оптимізації процесу цифровізації та підвищення доступності колекції для користувачів.

Завдання 2:

1. Вибрати документ із фонду бібліотеки (книга, стаття або нормативний документ).
2. Проаналізувати, які правові та етичні вимоги необхідно виконати при його оцифруванні.
3. Підготувати коротку інструкцію щодо дотримання авторських прав, конфіденційності та етичних норм при створенні цифрової копії.
4. Запропонувати заходи для легального та етичного поширення оцифрованого ресурсу серед користувачів.

Література: [3, 6-8, 11, 13, 17]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 4. ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ОЦИФРУВАННЯ ТЕМАТИЧНОЇ КОЛЕКЦІЇ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мета: закріпити навички планування процесу оцифрування бібліотечних фондів, вибору технологій та форматів, управління метаданими та забезпечення правових і етичних аспектів цифровізації.

План роботи

1. Вибір тематичної колекції для оцифрування.
2. Розробка плану цифровізації (етапи, обладнання, формати, метадані).
3. Оцінка правових та етичних вимог до документів.
4. Розробка заходів щодо забезпечення якості оцифрованих матеріалів.
5. Підготовка звіту з описом плану цифровізації та очікуваних результатів.

Ключові поняття для засвоєння: *цифровізація, оцифрування, цифрові колекції, метадані, формати збереження, стандарти цифрових ресурсів, авторське право, етичні стандарти, якість цифрових документів.*

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які етапи передбачає процес оцифрування колекції?
2. Які технології та формати використовуються для цифрових документів?
3. Як організувати управління метаданими та забезпечити довготривале зберігання?
4. Які етичні та правові аспекти потрібно враховувати при цифровізації?
5. Як оцінювати якість оцифрованих документів і доступність колекції для користувачів?

Практично-пошукове завдання

Завдання:

- Вибрати невелику тематичну колекцію з бібліотеки (книги, статті, нормативні документи).
- Розробити план оцифрування колекції із зазначенням обладнання, форматів, метаданих та етапів робіт.
- Проаналізувати правові та етичні аспекти кожного документа.
- Підготувати короткий звіт із пропозиціями щодо підвищення якості та доступності цифрової колекції для користувачів.

Література: [3, 6-8, 11, 13, 17]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 4 (презентаційна робота)

1. Призначення та принципи оцифрування документів у бібліотеках ЗВО
2. Технічні засоби сканування та конвертації документів
3. Управління метаданими в процесі оцифрування бібліотечних фондів
4. Цифрові колекції: створення та управління в університетських бібліотеках
5. Організаційно-функціональні основи цифрового бібліотечно-інформаційного виробництва
6. Типологія та структура фондів бібліотек закладів вищої освіти у цифровому середовищі
7. Впровадження новітніх цифрових технологій у діяльність бібліотек ЗВО
8. Оцифрування документів як інноваційна технологія збереження культурної спадщини
9. Міжнародні стандарти та проекти цифрової культурної спадщини (ЮНЕСКО, Хартія)
10. Стратегії формування інтегрованих цифрових ресурсів бібліотек та архівів
11. Світовий досвід оцифрування фондів університетських бібліотек: Німеччина, Велика Британія
12. Цифрові колекції університетських бібліотек: досвід США, Франції, Іспанії, Китаю
13. Етичні та правові аспекти оцифрування документів
14. Довготривале зберігання цифрових ресурсів та стандарти форматів
15. Оцінка якості оцифрованих документів та доступність електронних колекцій для користувачів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКА ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

ТЕМА 5. ДОСТУП ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Тема присвячена сучасним підходам до організації доступу користувачів до електронних ресурсів бібліотек та архівів, а також методам довготривалого зберігання цифрових документів. Розглядаються технологічні та організаційні аспекти, стандарти форматів, архітектура цифрових сховищ, резервне копіювання та управління метаданими. Особлива увага приділяється практичним аспектам забезпечення безперервного доступу до ресурсів, інтеграції колекцій у науково-освітнє середовище та захисту цифрового контенту від втрати або пошкодження.

ПЛАН

1. Призначення та принципи організації доступу до електронних ресурсів.
2. Методи підвищення зручності та ефективності користувацького доступу.
3. Технології довготривалого зберігання цифрових ресурсів.
4. Управління метаданими та стандарти форматів даних.
5. Архітектура цифрових сховищ та резервне копіювання.
6. Інтеграція електронних колекцій у науково-освітнє середовище.
7. Перспективи розвитку систем доступу та збереження електронних ресурсів у бібліотеках та архівах.

Література: [1, 4, 5, 6, 7, 9, 10,11, 13]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 5. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСТУПУ ДО ЕЛЕКТРОННИХ КОЛЕКЦІЙ

План семінару

1. Ознайомлення з видами електронних колекцій (бібліотеки, архіви, репозитарії).
2. Методи організації доступу до електронних ресурсів (пошук, каталогізація, індексація).
3. Авторизація та аутентифікація користувачів у бібліотечних системах.
4. Організація віддаленого доступу та використання VPN/Проху-серверів.
5. Інтеграція електронних колекцій із навчальними та науковими платформами.
6. Оцінка ефективності доступу до ресурсів та аналітика користування.
7. Проблеми та виклики у наданні доступу до електронних колекцій.

Мета семінару: ознайомити студентів із способами організації доступу до електронних ресурсів та навчити оцінювати ефективність наявних систем доступу.

Ключові поняття для засвоєння: доступ до електронних ресурсів, онлайн-бібліотека, пошукові системи, авторизація, інтерфейс користувача.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які існують способи організації доступу до електронних ресурсів?
2. Що таке авторизація та аутентифікація користувачів у бібліотеках?
3. Які проблеми можуть виникати при доступі до електронних колекцій?

Практично-пошукове завдання

Завдання: знайти у електронному каталозі бібліотеки три ресурси з обраної теми та оцінити зручність доступу до них (інтерфейс, наявність довідок, онлайн-допомога).

Література: [1, 4, 5, 6, 7, 9, 10,11, 13]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 5. ТЕХНОЛОГІЇ ДОВГОТРИВАЛОГО ЗБЕРІГАННЯ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ

План семінару

1. Основні поняття довготривалого зберігання цифрових ресурсів.
2. Стандарти та формати збереження електронних документів.
3. OAIS-модель та її застосування в електронних бібліотеках і архівах.
4. Технології резервного копіювання та відновлення даних.
5. Оцінка ефективності методів зберігання та управління цифровими ресурсами.
6. Виклики та проблеми довготривалого зберігання у бібліотечних системах

Мета семінару: розглянути методи та стандарти збереження електронних ресурсів, оцінити їх ефективність і практичне застосування.

Ключові поняття для засвоєння: цифровий архів, резервне копіювання, довготривале зберігання, метадані, формати збереження, OAIS.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які стандарти та формати застосовуються для довготривалого зберігання цифрових ресурсів?
2. Що таке OAIS-модель і як вона використовується в електронних бібліотеках?
3. Які технології резервного копіювання застосовуються у бібліотечних архівах?

Практично-пошукове завдання

Завдання: проаналізувати структуру цифрового архіву бібліотеки, визначити методи резервного копіювання та оцінити, наскільки вони відповідають сучасним стандартам.

Література: [1, 4, 5, 6, 7, 9, 10,11, 13]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 5. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСТУПУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕКИ.

Мета: закріпити знання про технології доступу та довготривалого зберігання, оцінити ефективність використання сучасних методів у конкретній бібліотеці.

План роботи

1. Огляд наявних електронних ресурсів бібліотеки.
2. Аналіз способів доступу та інтерфейсу користувача.
3. Оцінка технологій збереження та резервного копіювання.
4. Рекомендації щодо підвищення ефективності доступу та збереження ресурсів.

Ключові поняття для засвоєння: доступ до електронних ресурсів, цифровий архів, довготривале зберігання, метадані, OAIS.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які методи доступу до електронних ресурсів застосовуються у вашій бібліотеці?
2. Чи відповідають технології збереження сучасним стандартам?
3. Які проблеми доступу та збереження цифрових ресурсів можна виявити?

Практично-пошукове завдання

Завдання: скласти короткий звіт із аналізом доступності трьох електронних ресурсів та оцінкою їх збереження за стандартами OAIS.

Література: [1, 4, 5, 6, 7, 9, 10,11, 13]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 5 (презентаційна робота)

1. Доступ до електронних ресурсів: методи та організація
2. Технології довготривалого зберігання цифрових колекцій
3. OAIS-модель у бібліотечних і архівних системах
4. Метадані та стандарти збереження електронних документів
5. Резервне копіювання та відновлення цифрових ресурсів
6. Інтеграція електронних колекцій з навчальними платформами
7. Проблеми доступу та збереження цифрових ресурсів у бібліотеках

8. Дистанційний доступ до електронних бібліотечних ресурсів
9. Інноваційні технології у довготривалому зберіганні цифрових фондів
10. Практичні кейси цифрового архівування в українських бібліотеках
11. Світовий досвід організації доступу та збереження електронних колекцій
12. Цифрові бібліотеки як платформи збереження та доступу до інформації
13. Оцінка ефективності методів резервного копіювання цифрових ресурсів
14. Стратегії модернізації бібліотечно-інформаційного виробництва
15. Інформаційна безпека при доступі та збереженні цифрових ресурсів

Тема 6. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Тема присвячена вивченню правових і безпекових аспектів роботи з електронними ресурсами у бібліотеках та архівах. Розглядаються принципи ліцензування та авторського права, політика відкритого доступу до наукової та навчальної інформації, стандарти використання електронних документів і цифрових колекцій. Особлива увага приділяється пошуковим системам та інтерфейсам бібліотек, що забезпечують ефективний доступ до електронних ресурсів при дотриманні правових норм. Студенти набувають компетенції щодо захисту інформації, оцінки легальності використання цифрових матеріалів та застосування політики відкритого доступу, що формує відповідальне і безпечне користування сучасними інформаційними ресурсами.

ПЛАН

1. Ліцензування електронних ресурсів та авторське право.
2. Політика відкритого доступу до наукової та навчальної інформації.
3. Пошукові системи та інтерфейси для доступу до електронних ресурсів.
4. Механізми захисту інформації та безпечного користування електронними ресурсами.
5. Оцінка правового статусу цифрових документів та електронних колекцій.

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 11, 16]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 6. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА АВТОРСЬКЕ ПРАВО. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У РОБОТІ З ЕЛЕКТРОННИМИ РЕСУРСАМИ БІБЛІОТЕК

План семінару

1. Поняття авторського права та суміжних прав у сфері електронних ресурсів.
2. Авторське право для бібліотекарів.
3. Ліцензійні умови використання електронних документів.
4. Політика відкритого доступу та її реалізація у бібліотеках та архівах.

5. Вивчення нормативно-правової бази щодо авторського права та ліцензування електронних документів.
6. Аналіз політики відкритого доступу у бібліотеках та архівах.
7. Оцінка пошукових систем та інтерфейсів доступу до електронних ресурсів.
8. Визначення методів безпечного користування цифровими колекціями.

Мета семінару: ознайомити студентів із правовими аспектами користування електронними ресурсами та сформувати практичні навички оцінювання законності доступу до цифрових документів. Розвинути вміння аналізувати правовий статус електронних ресурсів, коректно використовувати їх з дотриманням норм авторського права, ліцензійних умов і забезпечувати інформаційну безпеку в професійній діяльності.

Ключові поняття для засвоєння: авторське право, копірайт, ліцензія, політика відкритого доступу, цифрові права, правові аспекти інформації, цифрова безпека, електронні ресурси, електронна колекція, пошуковий інтерфейс.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Що таке авторське право та які права воно захищає у сфері електронних ресурсів?
2. Які існують типи ліцензій для електронних документів?
3. Що таке політика відкритого доступу і як вона реалізується у бібліотеках?
4. Які основні принципи ліцензування електронних ресурсів?
5. Як реалізується політика відкритого доступу у бібліотеках?
6. Які методи забезпечення безпечного доступу до електронних колекцій застосовуються?

Практично-пошукове завдання

Завдання 1: проаналізувати ліцензійні умови трьох електронних ресурсів бібліотеки НЛТУ України та визначити, які дії користувача дозволені законом.

Завдання 2: підготувати аналітичний звіт про стан правового та безпечного доступу до трьох електронних ресурсів Науково-технічної бібліотеки НЛТУ України, зазначивши наявність ліцензій, обмежень та рівень захисту авторських прав.

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 11, 16]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 6. ПОШУКОВІ СИСТЕМИ ТА БЕЗПЕЧНИЙ ДОСТУП ДО ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

План семінару

1. Пошукові інтерфейси та системи доступу до електронних колекцій.
2. Методи оцінки легальності та безпечності електронних ресурсів.
3. Практичні аспекти дотримання правових норм під час роботи з цифровими документами.

Мета семінару: сформувати практичні навички безпечного та правомірного користування електронними ресурсами, а також оцінки їхнього правового статусу.

Ключові поняття для засвоєння: пошукова система, інтерфейс користувача, безпечний доступ, правомірне використання, цифрова бібліотека.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Як оцінити легальність електронного ресурсу?
2. Які методи забезпечення безпечного доступу до цифрових колекцій існують?
3. Які інструменти пошуку дозволяють працювати із законними електронними ресурсами?

Практично-пошукове завдання

Завдання: скласти огляд трьох електронних колекцій НЛТУ України, оцінити їхню легальність та рівень захисту авторських прав.

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 11, 16]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 6 (презентаційна робота)

1. Ліцензування електронних ресурсів у бібліотеках України
2. Авторське право та суміжні права в цифровій бібліотечній сфері
3. Політика відкритого доступу та її реалізація у вищих навчальних закладах
4. Правові аспекти використання електронних колекцій та баз даних
5. Методи забезпечення безпечного доступу до електронних ресурсів
6. Пошукові системи та інтерфейси бібліотечних електронних колекцій
7. Практичні кейси ліцензування та правомірного використання електронних документів
8. Роль Інтернету у глобалізації інформаційного простору та проблеми вільного доступу до інформації
9. Вебсайти бібліотек як інструмент правомірного надання доступу до ресурсів

ТЕМА 7. УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННИМИ РЕСУРСАМИ ТА РЕПОЗИТАРІЇ

У темі розглядаються основи управління електронними ресурсами в бібліотеках та інформаційних установах, зокрема поняття електронних колекцій, баз даних, інституційних репозитаріїв. Особлива увага приділяється питанням організації доступу, стандартизації метаданих, політиці відкритого доступу та використанню сучасних інформаційних технологій для підтримки репозитаріїв. Практичний акцент робиться на аналізі діяльності інституційних репозитаріїв провідних закладів освіти України, зокрема Національного лісотехнічного університету України.

ПЛАН

1. Електронні ресурси та їх місце в сучасних бібліотеках.
2. Управління електронними колекціями.
3. Репозитарії як форма організації доступу до наукової інформації.
4. Відкритий доступ та роль інституційних репозитаріїв.
5. Інституційний репозитарій Національного лісотехнічного університету України.
6. Виклики та перспективи управління електронними ресурсами.

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 11, 16]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 7. ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ В БІБЛІОТЕКАХ. РЕПОЗИТАРІЇ ТА ВІДКРИТИЙ ДОСТУП ДО НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.

План семінару

1. Поняття електронного ресурсу, електронної колекції та бази даних.
2. Управління життєвим циклом електронних ресурсів.
3. Системи організації доступу до електронних ресурсів.
4. Використання метаданих та стандартів опису.
5. Проблеми та перспективи розвитку електронних ресурсів.
6. Репозитарії як інструмент збереження та поширення наукової інформації.
7. Види репозитаріїв: тематичні та інституційні.
8. Політика відкритого доступу (Open Access).
9. Інституційний репозитарій Національного лісотехнічного університету України: структура, ресурси, функціонування.
10. Проблеми та перспективи розвитку репозитаріїв в Україні.

Мета семінару: ознайомити студентів з основними видами електронних ресурсів, принципами їх організації та управління в бібліотечному середовищі, а також сформувати розуміння значення репозитаріїв у забезпеченні доступу до

наукової інформації; розкрити роль інституційних репозитаріїв у системі наукової комунікації та проаналізувати принципи політики відкритого доступу.

Ключові поняття для засвоєння: електронний ресурс, електронна колекція, база даних, управління, метадані, репозитарій, інституційний репозитарій, відкритий доступ, наукова комунікація, збереження цифрової інформації.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які переваги електронних ресурсів у порівнянні з друкованими?
2. Чому управління електронними колекціями потребує спеціальних підходів?
3. Які стандарти метаданих є найпоширенішими у бібліотечній практиці?
4. Чим відрізняється інституційний репозитарій від тематичного?
5. Які основні принципи політики відкритого доступу?
6. Яку роль відіграє інституційний репозитарій у розвитку університетської науки?

Практично-пошукове завдання

Завдання 1: підготуйте приклади електронних ресурсів українських бібліотек (електронні каталоги, цифрові колекції, тематичні бази даних). Зробіть короткий огляд одного з них.

Завдання 2:

1. Відкрити інституційний репозитарій НЛТУ України та ознайомитися з основними розділами: структура колекцій, види документів, політика доступу.
2. Вибрати одну тематичну колекцію або групу документів та проаналізувати:
  - типи ресурсів (статті, дисертації, методичні матеріали тощо);
  - формати електронних документів;
  - наявність та повноту метаданих;
  - функціональні можливості пошуку та фільтрації.
3. Оцінити доступність інформації та зручність користування репозитарієм.
4. Підготувати коротку аналітичну записку або презентацію (2–3 сторінки), у якій відобразити:
  - структуру та функції репозитарію;
  - оцінку організації електронних ресурсів;
  - пропозиції щодо покращення доступу та функціоналу.

Завдання 3: Підготувати есе на тему «Майбутнє електронних ресурсів у бібліотеках».

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 11, 16]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 7. МАРКЕТИНГ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

Мета: закріпити знання про методи просування електронних ресурсів, сформувані вміння планувати та реалізовувати інформаційні кампанії, використовувати соціальні медіа для популяризації та оцінювати ефективність маркетингових заходів.

План роботи

1. Опрацювати навчальні матеріали та додаткову літературу з теми.
2. Ознайомитися з сучасними методами маркетингу електронних ресурсів у бібліотеках та архівах.
3. Проаналізувати приклади інформаційних кампаній у соціальних мережах та на веб-сайтах бібліотек.
4. Скласти план власної інформаційної кампанії з популяризації електронних ресурсів певної бібліотеки або архіву.
5. Визначити критерії оцінки ефективності проведеної кампанії.

Ключові поняття для засвоєння: маркетинг електронних ресурсів, інформаційна кампанія, просування у соціальних мережах, популяризація, цифровий контент, оцінка ефективності.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які основні канали просування електронних ресурсів у бібліотеках та архівах?
2. Як соціальні медіа допомагають у популяризації бібліотечно-архівних ресурсів?
3. Які показники ефективності інформаційних кампаній варто враховувати?

Практично-пошукові завдання

Завдання 1: Розробити концепцію інформаційної кампанії для просування обраної електронної колекції.

Завдання 2: Скласти план використання соціальних медіа та веб-ресурсів для популяризації.

Завдання 3: Визначити критерії оцінки ефективності кампанії та запропонувати способи збору статистики.

Література: [1, 2, 3, 4, 8, 11, 16]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 7 (презентаційна робота)

1. Інституційні репозитарії: структура, функції та призначення
2. Відкритий доступ до наукової інформації як стратегія розвитку репозитаріїв
3. Досвід функціонування інституційного репозитарію НЛТУ України
4. Порівняльний аналіз інституційних репозитаріїв провідних українських та зарубіжних університетів
5. Менеджмент електронних ресурсів у сучасних бібліотеках
6. Електронні колекції та цифрові бібліотеки: принципи організації та управління
7. Роль метаданих у ефективному управлінні електронними ресурсами
8. Технології інтеграції електронних ресурсів та репозитаріїв у навчальний процес
9. Хмарні сервіси та сучасні технології у функціонуванні електронних бібліотек і репозитаріїв
10. Перспективи розвитку інституційних репозитаріїв у контексті цифровізації науки та освіти.

Тема 8. ВЕБ-РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ПРОЄКТИ

Тема присвячена вивченню веб-ресурсів та цифрових проєктів, що формують сучасну електронну інформаційну інфраструктуру бібліотек та архівів. Розглядаються принципи створення, організації та функціонування веб-сайтів бібліотек, їх роль у забезпеченні доступу до електронних колекцій та інтеграції Інтернет-ресурсів. Аналізується міжнародний досвід цифровізації культурної та наукової спадщини, включно з провідними практиками країн Європи, США та Азії, а також ключові принципи збереження та популяризації електронних документів і колекцій.

Особлива увага приділяється сучасним технологічним трендам у розвитку електронних бібліотек і архівів, включаючи використання штучного інтелекту, хмарних технологій та персоналізацію сервісів для підвищення ефективності доступу користувачів до інформаційних ресурсів. Розглядаються питання стратегічного планування цифрових проєктів, інтеграції локальних та глобальних ресурсів, стандартизації метаданих та забезпечення довготривалого зберігання цифрових колекцій.

Вивчення теми дозволяє студентам сформувати комплексне розуміння ролі веб-ресурсів у глобальному інформаційному середовищі, засвоїти методи організації та управління цифровими колекціями, оцінити ефективність існуючих рішень та розробляти пропозиції щодо розвитку електронних бібліотечних і архівних ресурсів.

ПЛАН

1. Веб-ресурси бібліотек та архівів.
2. Цифрові проекти культурної та наукової спадщини.
3. Інтеграція та взаємодія електронних ресурсів.
4. Міжнародний досвід цифровізації культурної спадщини.
5. Новітні технології в електронних бібліотеках і архівах.

Література: [1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 18]

СЕМІНАР ДО ТЕМИ 8. ЦИФРОВІ ПРОЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ ТА НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

План семінару

1. Основні міжнародні цифрові проекти.
2. Практики збереження та популяризації культурної спадщини.
3. Використання веб-технологій для інтеграції цифрових ресурсів.

Мета семінару: познайомити студентів із сучасними цифровими проектами, спрямованими на збереження культурної та наукової спадщини, та досвідом провідних країн світу.

Ключові поняття для засвоєння: цифровий проєкт, культурна спадщина, наукові колекції, інтеграція ресурсів, міжнародний досвід.

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Які міжнародні проекти цифровізації культурної спадщини відомі?
2. Як веб-технології сприяють інтеграції та доступності цифрових ресурсів?
3. Які стандарти застосовуються у цифрових проєктах для забезпечення довготривалого зберігання?

Практично-пошукове завдання

Завдання: Закріпити знання про цифрові проекти спадщини, оцінити ефективність їх реалізації, розвинути навички аналітичної оцінки та пропозиції покращень у сфері електронних ресурсів. Студент готує аналітичний звіт або презентацію, де висвітлюється структура та функціональність проєкту, оцінка його інтеграції з іншими ресурсами та рекомендації щодо удосконалення.

1. Обрати цифровий проєкт культурної або наукової спадщини (можливо міжнародний або український).
2. Проаналізувати його структуру та зміст: доступність колекцій, пошукові функції, інтерактивні елементи.
3. Оцінити інтеграцію з іншими цифровими ресурсами та платформами: відкриті репозитарії, онлайн-виставки, електронні бібліотеки.
4. Визначити інноваційні підходи, які застосовані для залучення користувачів та популяризації ресурсів.

5. Сформулювати рекомендації щодо покращення презентації та інтеграції цифрового проєкту, з урахуванням сучасних технологій і стандартів.

Література: [1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 18]

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ТЕМИ 8. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ: НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Мета: закріпити знання про сучасні технології електронних бібліотек і архівів, сформулювати навички аналізу та прогнозування розвитку цифрових сервісів, удосконалити компетенції з організації доступу та управління електронними ресурсами.

План роботи

1. Опрацювати навчальні матеріали та додаткову літературу щодо застосування штучного інтелекту у бібліотеках та архівах.
2. Ознайомитися з хмарними технологіями для зберігання, резервного копіювання та доступу до цифрових ресурсів.
3. Дослідити практику персоналізації сервісів і індивідуального доступу до електронних колекцій.
4. Підготувати аналітичну записку з прогнозом розвитку електронних бібліотек і архівів на основі сучасних технологій.

Ключові поняття для засвоєння: *штучний інтелект, хмарні технології, персоналізація сервісів, електронна бібліотека, цифрові колекції.*

Проблемні запитання для самоперевірки

1. Як штучний інтелект використовується для обробки та доступу до електронних ресурсів?
2. Які переваги надають хмарні технології для бібліотек і архівів?
3. Як персоналізація сервісів впливає на ефективність користування електронними ресурсами?

Практично-пошукове завдання

Завдання:

1. Обрати сучасну електронну бібліотеку або архів (українську чи міжнародну).
2. Проаналізувати використання штучного інтелекту для організації доступу до ресурсів: пошук, рекомендації, автоматична класифікація документів.
3. Оцінити застосування хмарних технологій для зберігання та резервного копіювання цифрових колекцій.
4. Дослідити, як персоналізація сервісів впливає на користувацький досвід (налаштування інтерфейсу, рекомендації, індивідуальні профілі).

5. Скласти аналітичний звіт з оцінкою ефективності впроваджених технологій та пропозиціями щодо їх вдосконалення.

Література: [1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 18]

РЕФЕРАТИВНА РОБОТА ДО ТЕМИ 8 (презентаційна робота)

1. Основні функції та призначення веб-сайтів бібліотек і архівів
2. Структура та вимоги до веб-сайтів електронних бібліотек
3. Інтеграція електронних ресурсів та баз даних у бібліотечних системах
4. Підтримка дистанційного обслуговування користувачів через веб-сайти
5. Міжнародні цифрові проекти культурної та наукової спадщини
6. Практики збереження та популяризації культурної спадщини у цифровому середовищі
7. Використання веб-технологій для інтеграції цифрових ресурсів
8. Новітні технології у електронних бібліотеках та архівах: штучний інтелект
9. Хмарні технології для зберігання, резервного копіювання та доступу до цифрових ресурсів
10. Персоналізація сервісів та індивідуальний доступ до електронних колекцій
11. Аналіз практики міжнародних електронних бібліотек та архівів
12. Прогноз розвитку електронних бібліотек та архівів на основі сучасних технологій

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Зміст, мета та завдання дисципліни «Технологія електронних бібліотек та архівів».
2. Основні терміни і поняття у сфері електронних бібліотек та архівів.
3. Історія розвитку електронних бібліотек і архівів та основні етапи їх еволюції.
4. Поняття «електронна бібліотека» та «електронний архів».
5. Класифікація електронних бібліотек і архівів за змістом, способом організації та рівнем доступу.
6. Основні принципи функціонування електронних бібліотек і архівів.
7. Сутність електронних послуг, їх види та сфери застосування.
8. Етапи впровадження електронних послуг в Україні.
9. Електронне навчання як різновид електронних послуг.
10. Роль соціальних сервісів у дистанційному навчанні.
11. Віртуальне навчальне середовище закладу вищої освіти (на прикладі НЛТУ України).
12. Роль електронних бібліотек у сучасному інформаційному суспільстві.
13. Структура та основні функції електронної бібліотеки.
14. Порівняльна характеристика традиційних та електронних бібліотек.
15. Архітектура електронної бібліотеки та основні технології її створення.
16. Автоматизація бібліотечних процесів та програмне забезпечення електронних бібліотек.
17. Цифровізація документів та роль метаданих у бібліотечних процесах.
18. Модель OAIS та її застосування в електронних бібліотеках і архівах.
19. Електронні бібліотеки в освіті та науці.
20. Інтернет-комунікації бібліотек: вебсервіси, електронні каталоги, віртуальні виставки.
21. Світові та українські проекти електронних бібліотек.
22. Електронне бібліотечне обслуговування та інформаційні продукти бібліотек.
23. Поняття електронного архіву та мета його створення.
24. Структура електронного архіву та система управління архівними ресурсами.
25. Функції електронного архіву та переваги його впровадження.
26. Стандарти збереження електронних архівних документів.
27. Інформатизація архівної справи та організація архівної інформації.
28. Оцифрування документів Національного архівного фонду України.
29. Вебсайти архівних установ та онлайн-виставки як форма комунікації.
30. Цифрові проекти архівних установ України.
31. Законодавча база України у сфері електронних бібліотек та архівів.
32. Цифровізація бібліотечних та архівних фондів: мета та основні етапи.
33. Технічні, організаційні та технологічні аспекти оцифрування документів.
34. Довготривале зберігання цифрових ресурсів.
35. Етичні та правові аспекти цифровізації документів.

36. Організація доступу до електронних ресурсів та електронних колекцій.
37. Авторизація, аутентифікація та віддалений доступ до електронних ресурсів.
38. Інформаційна безпека електронних бібліотек і архівів.
39. Авторське право та ліцензування електронних ресурсів.
40. Політика відкритого доступу та її реалізація в бібліотеках і архівах.
41. Поняття електронного репозитарію та його основні функції.
42. Види репозитаріїв та їх роль у науковій комунікації.
43. Інституційні репозитарії та приклади їх функціонування.
44. Управління електронними ресурсами та життєвим циклом цифрових колекцій.
45. Веб-ресурси бібліотек і архівів та їх значення для дистанційного обслуговування.
46. Цифрові проекти культурної та наукової спадщини.
47. Перспективи розвитку електронних бібліотек, архівів та цифрових сервісів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Андрухів А.І. Електронні послуги в бібліотечній справі: навч. посіб. для студентів ВНЗ / А.І. Андрухів, Р.О. Голощук, М.Б. Сокіл // М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2016. - 136 с. - (іл.). - Серія "Інформація. Комунікація. Документація".
2. Архівознавство в інформаційному суспільстві / ред. В. А. Романов. - Київ: ВД «КМ Академія», 2018. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultdum_2011_3_20
3. Воскобойнікова-Гузєва О.В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія. – К., 2014. - 362 с.
4. Дубровіна Л.А. та ін.. Електронні бібліотеки та інформаційні системи. - Харків: ХДАК, 2017.
5. Електронні ресурси та інтернет-комунікації архівних та бібліотечних установ: мет. рек. до виконання практичних завдань та контрольної (домашньої) роботи / уклад. Л.В. Божук. – К.: НАУ, 2023. – 40 с.
6. Організація та обробка електронної інформації: навчальний посібник. / Бонч-Бруєвич Г.Ф., Носенко Т.І.; Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, ін-т суспільства, каф. інформатики. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 108 с.
7. Палеха Ю.І., Смоліков І.В., Геращенко М.В. Стандартизація в документально-інформаційній, бібліотечній, архівній та видавничій справі : Нвч. посібник.– Київ: Видавництво Ліра-К, 2018.– 220 с.
8. Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України : монографія / О. С. Онищенко [та ін.] ; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : [б. в.], 2013. – 224 с.

Додаткова

9. Боряк Т. Г. Електронний ресурс «Архіви України» як інструмент доступу до національної документальної спадщин. URL: <http://storage.library.opu.ua/online/periodic/iopktXXI/045-056.pdf>.
10. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / Спірін О.М., Іванова С.М., Новицький О.В. та ін.; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна. Київ : Педагогічна думка, 2012. 176 с.
11. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горючий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2011. – 235 с.
12. Інформаційно-комунікаційна діяльність наукових бібліотек в умовах розвитку суспільства знань: монографія / Василенко О.М., Добко Т.В., Зайченко Н.Я., Каліберда Н.Ю., Кириленко О.Г., Клименко О.З., Коваль Т.М., Литвинова Л.А., Лобузін К.В., Самохіна Н.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського. Київ, 2017. 410 с.
13. Лобузін І. Цифрові бібліотечні проекти: технологічні рішення та

управління життєвим циклом колекцій : монографія / Іван Лобузін ; відп. ред. В. А. Широков ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. - 216 с.

14. Новосад В. Я. Роль бібліотеки в інформаційному забезпеченні наукової діяльності університету // Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта: майбутнє твориться сьогодні : зб. матеріалів XII Міжнар. наук.-практ. конф. / ВГО Укр. бібл. асоц. ; редкол. : С. Барабаш, О. Бруй, О. Григоревська, В. Загуменна, О. Сербін, Я. Сошинська, Я. Хіміч. - Київ : УБА, 2025. - С. 102–105. - ISBN 978-617-8284-03-9.

15. Онищенко О. С., Дубровіна Л. А., Горовий В. М. Рукописні та архівні електронні ресурси бібліотек. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства: монографія. Київ, 2011. С. 124-138.

16. Роль архівних установ у забезпеченні інформаційної безпеки / Денис І. З., Саламаха І. П., Новосад В. Я., Шептицька Л. Б. // Вісник Книжкової палати. – Київ: Харківська державна академія культури, 2025. – № 10 (351). – С. 27–33. – DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10\(351\).27-33](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10(351).27-33)

17. Тюрменко І., Рогожа М., Божук Л., Курченко Т., Халецька Л., Соціально-етичні основ збереження цифрової історико-культурної спадщини в Україні. Київ: Талком, 2017. 172 с.

18. Шапаренко Л., Каплієнко О. Розвиток електронних бібліотек в Україні // Бібліотечний форум України, 2021.

10.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

19. Веб-сайт Державної архівної служби України:<http://www.archives.gov.ua>.

20. Веб-сайт Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства: <http://undiasd.archives.gov.ua>.

21. Електронний каталог Науково-технічної бібліотеки НЛТУ України: <http://ecb.nltu.edu.ua/>

22. Інституційний репозитарій НЛТУ України: <http://194.44.236.27>

23. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/>

24. Наукова періодика України: <http://research.nbuiv.gov.ua/node/29>

25. Офіційний сайт Книжкової палати України: <http://www.ukrbook.net>

26. Digital Library Federation (DLF): <https://www.diglib.org>

27. Europeana: <https://www.europeana.eu>

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА АРХІВІВ

Методичні рекомендації
для проведення семінарських занять та завдання для самостійної роботи
для студентів спеціальності В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа»
(029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»)

Укладачі:
НОВОСАД Валентина Ярославівна
ШЕПТИЦЬКА Любов Богданівна

Кафедра права та інформаційної діяльності НЛТУ України
вул. Генерала Чупринки, 105. м. Львів, 79057
E-mail: <https://iupp.nltu.edu.ua/>